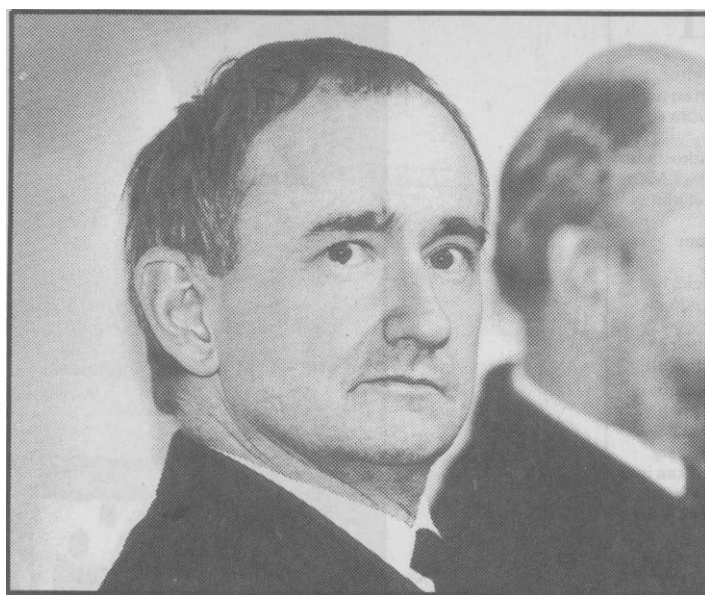

GP 1989-04-07

Allt bättre ubåtsjakt

Stockholm (G-P): Kommendör Emil Svensson satt med i den analysgrupp som bedömde att Sovjet som låg bakom ubåtskränkningarna Hårsfjärden 1982.

Kommandör Emil Svensson är en av marinens skickligaste analytiker, och har bedömt resultaten av ubåtsjakter

Ändå tvingades han kassera bevismaterial.

— Jag är fullständigt övertygad om att det finns en verklig motståndare, säger han till G-P.

Emil Svensson betraktas som en av marinens skickligaste analytiker. Han har spelat en viktig roll i utvärderingen av flera

stora ubåtsjakter på 80-talet. I dag är han planeringschef i marininstaben.

— Mitt dilemma i analysarbetet är att jag fått kassera allt bevismaterial som jag inte varit hundra procentigt säker på. Det var som en professor i psykologi sa till mig: Du har kastat bort alldeles för mycket.

— Men jag måste göra det. Jag kan inte komma till regeringen och säga att det spökar. Därför kastade vi väldigt mycket material

efter Hårsfjärden. Det var bara de absolut säkra sakerna vi förde fram, säger Emil Svensson.

Skulle fått ut mer

Han menar att marinen i dag möjligen skulle ha fått ut mer av det omfattande materialet än vad som redovisades i ubåtsskyddskommissionens rapport 1983, en rapport som ledde till att regeringen anklagade Sovjetunionen för kränkningarna.

Ett skäl till den trots allt något förbättrade förmågan att upptäcka, lokalisera och sätta in vapen mot främmande ubåtar är effekter av det stora ubåtsskyddsprojekt, som försvarets forskningsanstalt, Foa, drog i gång 1986.

Hittills har det kostat 75 miljoner kronor.

– Att jaga ubåtar i svenska vatten är svårt men inte omöjligt, säger Foas generaldirektör Bo Rydbeck.

Han tillägger dock att något revolutionerande genombrott i tekniken att jaga ubåtar inte är förestående.

– Men den nuvarande tekniken kommer stegvis att förbättras, säger han.

Blågrön laser

Djupsonderande blågrön laser kan bli ett verksamt hjälpmedel så småningom. Men på kortare sikt handlar det framför allt om att förfina metoder och utrustning för att avslöja en ubåt genom buller (från motorer och propellrar) och magnetism (skrovet).

Det är samtidigt nödvändigt att få mindre trubbiga vapen.

Ett exempel är ubåtsjakten vid Hävringsbukten på ostkusten förra året, då det var ytterst nära att en Ubåt träffades vid fyren Gustaf Dahlein, enligt ÖB:s rapport.

Generaldirektör Bo Rydbeck menar att forskningsprojektet, som sker i samarbete med marinstaben och försvarets materielverk, redan har lett till konkreta förbättringar.

– En del problem återstår att lösa, men vi vet hur vi ska gå vidare, säger han.

Bo Rydbeck tillägger dock att det i allmänhet tar mellan fem och tio år innan ett forskningsresultat kan omsättas i praktiken.

Enligt Emil Svensson går det nu att offerera ett effektivt skydd mot undervattenskränkningar.

– Men det är en politisk fråga om det finns pengar, säger han.

Marinens önskelista toppas av en andra ubåtskyddsstyrka.

Helt övertygad

Emil Svensson säger att erfarenheterna efter Hårsfjärden, inte minst under de senaste tre åren, har bestyrkt flera hypoteser.

Han är i dag fullständigt övertygad om att Sverige utsätts för kränkningar och att, som han uttrycker det, verksamheten är konkret.

– Jag tycker att svenska folket har rätt att veta väldigt mycket, men det ger våra motståndare för stora fördelar. Därför måste vi vara hemlighetsfulla, slutar Emil Svensson.

Nästan omöjligt att få upp en ubåt

Det är svårt att hitta en ubåt – att få upp den är nästan omöjligt. Ubåten har nästan alla fördelar på sin sida. Den är snabb, tyst och kan manövrera i alla led. Den kan "gömma sig" under saltskikt. Den ger inte ut några signaler – men den upptäcker allt. Både över och under ytan.

G-P följde med Sveriges modernaste ubåt –Västergötland – på en övning. Vi var 6-7 meter under kölen på jägarna utan att upptäckas!

Västergötlands långtgående, trådstyrda torpeder glittrar dödligt

på torpeddäck. Besättningen är koncentrerad. Ovanför på ytan ligger två bevakningsbåtar, fullastade med sjunkbomber.

I manöverrummet — tätt packat med högmodern teknologi — är tystnaden total. Bara då och då avbruten av fartygschefens distinkta order.

— Vi har klarat första löpan, säger fartygschefen (FC).

Han ger order om fartminskning och en ny gir.

— Vi går tillbaka igen!

Ekon från öarna

Det glittrar på alla skärmar. Radarekon från närliggande öar kommer upp som färgstänk. De två bevakningsbåtarna syns som två ilsket röda prickar. En avlägsen häcktrålarer dyker upp i radarns ytterkant långt ner i söder.

Västergötland är Sveriges senaste ubåtstyp — totalt finns fyra stycken. Hon har i veckan fått klartecken från provturskommandot. Allt är perfekt.

Trots att hon faktiskt är 49 meter lång och har ett displacement på 1 100 ton rör hon sig smidigt. Hon mäter 12 meter från kölen till tornets överkant.

— Vi är dolda och uthålliga. En fiende måste vara ytterst nära för att upptäcka oss.

Nu befinner hon sig i sitt rätta element och smyger sakta fram. Dieselmotorn är urkopplad och hon går på tysta batterier.

Västergötland är världens bästa konventionella ubåt, d v s utan atomdrift. Hon är gjord för både spaning, anfall och minering.

Runt hennes skrov kan man fästa en "gördel" med minor, som frigörs från manöverrummet.

Själv är hon försedd med ett avmagnetiseringssskydd, som skall hindra henne från att upptäckas av magnetslingor på botten eller dra till sig magnetstyrda motvapen.

Luftrening

En klimatanläggning renar luften ombord, får bort den farliga koldioxiden och kan även värma/ kyla luften samt avfukta den. Allt för att hennes besättning skall kunna stanna i uläge så länge som möjligt. För när hon går upp till ytan är hon sårbar — då kan hon lätt upptäckas.

Själv sänder hon inte ut några signaler. Hennes radaranläggning — sonar på undervattensfartyg — är passiv. Och den har en mycket lång räckvidd. Hon kan ta upp signaler från fem mil! avlägsna sändare.

Sonaroperatörerna kan enbart på ljudet avgöra vilken typ av fartyg, som sänder signalerna. De kan skilja på olika propellertyper, varvtal m m.

— Det där är Stenabåten på väg till Fredrikshamn, säger operatören. Han behöver inte ens rådfråga "biblioteket", som är anslutet till sonaren.

Biblioteket innehåller uppgifter om signalement på olika fartyg, huvudsakligen från olika länders marina enheter.

För att själv ge minsta möjliga signalement från sig är inredningen i Västergötland gyroupphängd — det får inte uppstå några ljudbryggor till tryckskrovet (det inre skrovet, det yttre kallas formskrov). Ljud går långt i vatten.

Halvdunkel

På ytan har det mörknat. Inne i manöverrummet råder ständigt halvdunkel.

Vi går tillbaka rakt under de två bevakningsfartygen.

Genom att utnyttja vattenskikt med olika salthalter och temperaturer samt mötande strömmar från Göta älv får vi ett extra skydd. Signalerna från bevakningsbåtarnas hydrofonanläggningar "studsar" som en boll kastad mot en genomskinlig skiva.

— Där kom ett trevande finger, konstaterar fartygschefen. Men

den var så svag, att när den når tillbaka till sändaren, så är den inte till någon hjälp för jägarna.

— Vi klarade oss igen.

Uppe på ytan är sjön gropig. Det ger extra reflexer och ökar svårigheterna att upptäcka oss. Det krävs en tränad jaktbesättning för att upptäcka en ubåt. Och det krävs flera enheter.

Alla är proffs

Västergötlands besättning består nästan enbart av yrkesfolk. De är alla proffs. Ombord har man också 6-7 befälslever, som sökt ubåtsvapnets befälsutbildning. De går vakt om vakt. Sex timmars arbete — sex timmars vila. Liksom övriga besättningen.

Någon fritid existerar nästan inte. I torpedrummet finns en skivstång, i mässen finns en video. Man får inte lida av "plåtsjuka", dvs dåligt humör. En hög uthållighet är ett absolut måste. Disciplinen finns — men den är inte av kadavertyp. Alla arbetar som ett väl samtrimmat lag.

Det finns egentligen bara en fiende man fruktar på allvar.

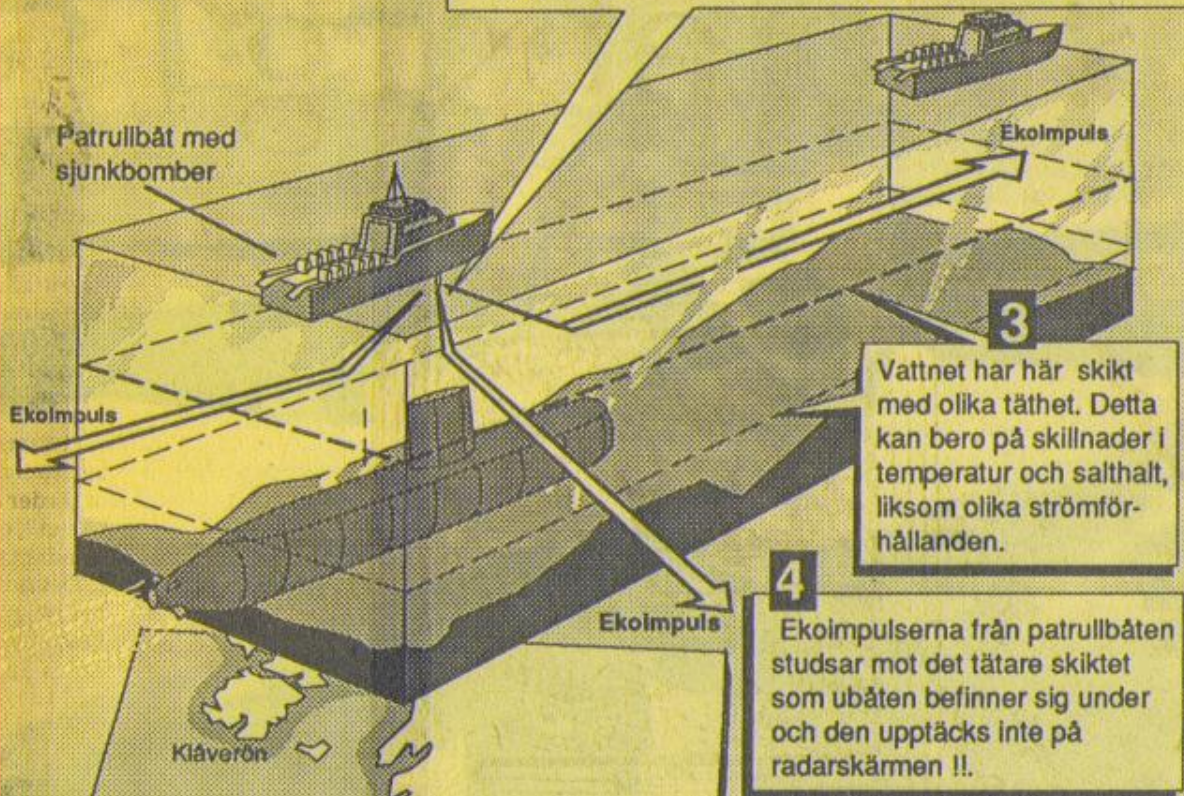
En annan ubåt!

Den osynliga ubåten

Vid övningar i farvattnet utanför Rörö lyckades ubåten Västergötland undgå upptäckt trots toppmodern radar- och hydrofonutrustning ombord på spaningsfartygen i området.

1 Avancerad fast hydrofon under patrullbåt sänder ut ekoimpulser: Dessa reflekteras då de träffar föremål i vattnet eller när botten.

2 Indikation för ubåt på radarskärmen ombord är en röd prick. Vid den aktuella situationen syns ingenting på radarskärmen

Djupgravar tillsammans med olika vattenskikt innebär mycket stora svårigheter att spåra en ubåt.

